

**UCHWAŁA NR RG - XX / 238 / 16
RADY GMINY SITKÓWKA-NOWINY**

z dnia 22 czerwca 2016 r.

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Sitkówka-Nowiny na lata 2016-2020

Na podstawie art. 18 ust. 1 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U z 2016 r. poz 446) oraz art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U z 2015 r. poz. 163 ze zm.) oraz art. 2 pkt. 2, art.6 ust.1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Dz. U z 2015r. poz. 1390 ze zm.) **Rada Gminy Sitkówka-Nowiny uchwala, co następuje:**

§ 1. Uchwala się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Sitkówka-Nowiny na lata 2016-2020, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Sitkówka-Nowiny

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy

Zofia Duchniak

Załącznik do Uchwały Nr RG-XX / 238 / 16

Rady Gminy Sitkówka-Nowiny

z dnia 22 czerwca 2016 roku

**Gminny Program Przeciwdziałania
Przemocy w Rodzinie
oraz
Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
dla Gminy Sitkówka-Nowiny
na lata 2016 – 2020**

Spis treści

Wstęp	3
Przemoc w rodzinie – informacje ogólne	4
Zasoby Gminy Sitkówka-Nowiny w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie	6
Założenia Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Sitkówka-Nowiny	8
Cele Programu	9
Określenie spodziewanych rezultatów	10
Źródła finansowania	10
Monitoring realizacji Programu	10
Postanowienia końcowe	11
Załącznik nr 1	12

Wstęp

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie stanowi odpowiedź władz samorządowych Gminy Sitkówka-Nowiny na jedno z poważnych wyzwań stojących przed lokalną społecznością. Kulturowe przyzwolenie dla kar cielesnych, dominującej pozycji mężczyzny w rodzinie, osiąganey wszelkimi dostępnymi środkami, współwystępowanie przemocy domowej z problemem alkoholowym czy traktowanie problemów rodzinnych jako tabu to tylko kilka z wielu możliwych przyczyn tego zjawiska. Z badań przeprowadzonych w 2007 roku na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej wynika, że co trzeci Polak doświadczył w swoim życiu przemocy domowej. Skutki przemocy dotyczą nie tylko osób jej doświadczających, ale także całe ich otoczenie, dlatego działania przewidziane w Programie skierowane są do szerokiego grona adresatów – od osób doświadczających i stosujących przemoc, przez członków ich rodzin, pracowników instytucji rozwiązujących ten problem po ogół mieszkańców gminy.

Podstawę prawną niniejszego Programu stanowią:

- Ustawa z dn. 29.07.2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz. U. z 2015r. poz. 1390)
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020 (M.P. 2014, poz. 445)
- Ustawa z dn. 26.10.1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz. U. z 2016r. poz. 487 z późn. zm.)
- Ustawa z dn. 12.03.2004 roku o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2015r. poz. 163 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 29.07.2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2016r. poz. 224)

Przemoc w rodzinie – informacje ogólne

Słownik języka polskiego określa przemoc jako przewagę wykorzystywaną w celu narzucenia komuś swojej woli, wymuszeniu czegoś na kimś. Istotne jest tutaj występowanie trwałej nierównowagi, przewagi zasobów (siły fizycznej, pieniędzy, przywilejów itp.) pomiędzy dwoma stronami – osobami lub grupami, która wykorzystywana jest świadomie, celowo. Działania przemocowe powodują cierpienie i wyrządzają szkodę osobie ich doświadczającej, naruszają jej prawa i dobra. Określenia „sprawca przemocy” i „ofiara przemocy” dotyczą wyłącznie roli, jaką w danej relacji przyjmują konkretne osoby, a nie ich immanentną, trwałą cechę. W innej relacji osoba, która pełniła rolę ofiary, sama może stać się sprawcą przemocy.

W literaturze wyróżnia się pięć rodzajów przemocy:

- a. Przemoc fizyczna – celowe uszkodzenie ciała lub zachowanie, które naznaczone jest takim ryzykiem (np. bicie, szarpanie, popychanie, dawanie klapsów, kopanie, policzkowanie, przypalanie papierosem)
- b. Przemoc psychiczna – narusza godność osobista ofiary, związana jest ze stosowaniem przymusu lub gróźb (np. straszenie, szantażowanie, lekceważenie, wyśmiewanie, czytanie osobistej korespondencji, śledzenie, oczernianie)
- c. Przemoc seksualna – zmuszanie osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, podejmowanie takiej aktywności, gdy osoba nie jest w pełni świadoma lub nie ma swobody odmowy, może się wiązać z przemocą fizyczną lub psychiczną (np. wymuszanie współżycia seksualnego, dotykanie miejsc intymnych, zmuszanie do niechcianych praktyk seksualnych)
- d. Przemoc ekonomiczna – celowe niszczenie czyjejs własności lub pozbawianie środków materialnych (np. zatrzymywanie rzeczy, chowanie ich, zabieranie pieniędzy, sprzedaż wspólnej własności bez zgody małżonka)
- e. Zaniedbanie – niewypełnianie obowiązku opieki nad osobami bliskimi – dziećmi, osobami starszymi czy niepełnosprawnymi (np. pozbawianie jedzenia, utrudnianie zaspokojenia podstawowych potrzeb, nieudzielanie pomocy)

Współcześnie, w dobie niemal powszechnego korzystania z komputera i Internetu, coraz częściej występuje także cyberprzemoc – dokonywana za pośrednictwem nowoczesnych technologii. Może ona mieć postać obrażania lub wyśmiewania czyjegoś zdjęcia, profilu, złośliwego komentowania zamieszczanych informacji, ale także kradzieży hasła czy loginu lub nachalnych propozycji spotkania z osobą poznaną w sieci. Nowoczesne technologie dają także możliwość publikowania różnego rodzaju materiałów audiowizualnych bez zgody osób na nich uwiecznionych.

Szczególnie niepokojącym zjawiskiem jest przemoc występująca w środowisku rodzinnym. Rodzina w naukach społecznych jest uważana za najważniejszą, pierwotną grupę socjalizacyjną. W ramach wychowania w rodzinie, dzieci uczą się wzorców zachowania, kształtują postawy i przekonania. W ten sposób od najmłodszych lat jednostka jest uczona życia w społeczeństwie. Aby rodzina mogła spełniać te zadania, musi charakteryzować się wzajemną miłością, szacunkiem, otwartością. Główny ciężar kształtowania pozytywnego, sprzyjającego rozwojowi dzieci klimatu emocjonalnego w rodzinie spada na ich rodziców. Pełnią oni kluczową rolę w życiu każdego człowieka, a ich zachowania i postawy

w najbardziej znaczący i trwały sposób wpływają na zachowania i postawy dzieci. Niestety, nie zawsze relacje rodzinne przebiegają według pożądanego wzorca. Terminem „przemoc w rodzinie” określamy zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące jego cierpienie i szkody.

Z punktu widzenia polskiego prawa, przemoc w rodzinie – złe traktowanie członka rodziny, jest przestępstwem. Mówi o tym art. 207 §1 kodeksu karnego: *Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Jeżeli przemoc w rodzinie przebiega ze szczególnym okrucieństwem, maksymalny wymiar kary pozbawienia wolności wynosi 10 lat, a jeśli powoduje targnięcie się osoby doświadczającej przemocy na własne życie – do 12 lat.*

Poza prawnymi konsekwencjami, przemoc w rodzinie niesie przede wszystkim psychologiczne skutki dla osoby jej doświadczającej – lęk, cierpienie, ciągły stan napięcia i czujności, ale także bezsilność i przygnębienie. Ofiary przemocy doznają psychicznych urazów, trwających niekiedy całe życie. Mają obniżone poczucie własnej wartości. Terapeuci u ofiar przemocy domowej rozpoznają zespół

zaburzeń stresu pourazowego (PTSD), który pierwotnie opisano u żołnierzy frontowych. Cierpienie ofiar pogłębia także ich wtórne wiktyimizowanie – naznaczanie poprzez reakcje otoczenia społecznego – pomniejszanie doświadczonej krzywdy, przenoszenie na nią odpowiedzialności za przemoc, niedowierzanie, lekceważenie czy odmawianie pomocy.

Zasoby Gminy Sitkówka-Nowiny w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie

Poniżej przedstawiono analizę SWOT systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony jej ofiar w Gminie Sitkówka-Nowiny. Analiza ta polega na określeniu mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń w skutecznym rozwiązywaniu problemu.

1. Mocne strony:

- dobrze przygotowani i stale doskonalący umiejętności pracownicy pierwszego kontaktu – spotykający się z rodzinami zagrożonymi problemem przemocy
- współpraca instytucji na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie
- poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym
- funkcjonowanie zespołu interdyscyplinarnego
- znajomość środowiska
- rozbudowany system profilaktyki problemu alkoholowego, który często współwystępuje z przemocą w rodzinie
- szeroka oferta alternatywnych sposobów spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży (szczególnie sportowa)
- prowadzone działania wspierające osoby doświadczające przemocy w rodzinie w ramach punktu konsultacyjno – informacyjnego
- postrzeganie działań policji i ośrodka pomocy społecznej w zakresie rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie jako skutecznych
- w większości dzieci i młodzież bardzo pozytywnie oceniają swoje relacje z rodzicami i atmosferę panującą w domach

2. Słabe strony:

- niedostateczne wsparcie dla specjalistów do pracy z rodziną (np. brak superwizji)
- brak oferty działań i programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie
- brak dostępnych grup wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, w tym dedykowanych dzieciom
- brak doświadczenia w stosowaniu standardów i procedur dla niektórych instytucji systemu: placówek ochrony zdrowia i oświaty
- większość mieszkańców nie podejmuje działań zaradczych w sytuacji spotkania się z przemocą w rodzinie, nie informuje służb
- niesystematyczne monitorowanie efektywności realizacji programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i podsumowywanie jego realizacji

3. Szanse:

- zmiany prawne umożliwiające skuteczne formy niesienia pomocy rodzinom zagrożonym przemocą domową
- stale kształcąca się kadra służb działających na rzecz rodzin
- szeroko zakrojone działania związane ze zmianami przekonań dotyczących przemocy w rodzinie
- zwiększenie dostępności pomocy i wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie

4. Zagrożenia:

- słaba kondycja ekonomiczna osób doświadczających przemocy, uzależnienie od sprawców
- negatywne wzorce zachowań społecznych
- problemy alkoholowe członków rodzin
- pogłębiający się problem ubóstwa, bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych
- brak przejrzystych przepisów
- mity i stereotypy, zjawisko silnie zakorzenione w obyczajowości
- przyzwolenie dla kar cielesnych
- wypalenie zawodowe części kadry (przeciążenie obowiązkami, silne emocje, nieświadomość własnych kompetencji zawodowych)

Założenia Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Sitkówka-Nowiny

1. Założenia systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:
  - a. Najważniejsze jest bezpieczeństwo ofiary
  - b. Zapewnienie osobom doznającym przemocy bezpieczeństwa i profesjonalnej pomocy
  - c. Za przemoc zawsze odpowiedzialność ponosi osoba stosująca przemoc
  - d. Przemoc nie zawsze musi pozostawiać ślady na ciele ofiary, wyrządza szkody w psychice osób jej doświadczających
  - e. Nie ma żadnego uzasadnienia ani usprawiedliwienia przemocy domowej
  - f. Należy zrozumieć reakcje ofiary
  - g. Podstawowe zadanie – zatrzymać przemoc

2. Do zadań własnych Gminy należy przede wszystkim tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:
  - a. Opracowanie i realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
  - b. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie
  - c. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia
  - d. Tworzenie zespołów interdyscyplinarnych

3. Adresaci programu:
  - a. Ofiary przemocy w rodzinie (dzieci, współmałżonkowie, partnerzy, osoby starsze, niepełnosprawne)
  - b. Sprawcy przemocy w rodzinie
  - c. Przedstawiciele instytucji i służb pracujących z osobami i rodzinami zagrożonymi bądź dotkniętymi przemocą

4. Budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w Gminie Sitkówka-Nowiny

Gminny Program ma służyć rozwojowi spójnego systemu przeciwdziałania przemocy, na podstawie wyspecjalizowanych zasobów instytucjonalnych i ludzkich, pomiędzy którymi ma istnieć relacja wspólnoty. Program nie zakłada tworzenia nowych instytucji, a wzmocnienie kompetencji już istniejących. System na poziomie lokalnym mają stanowić pracownicy wszystkich instytucji z danego terenu, zaangażowanych w proces pomocy rodzinom, w których występuje zjawisko przemocy. Podstawę tego procesu będzie stanowić podejście interdyscyplinarne, zgodnie z którym wszelkie działania na rzecz pomocy rodzinie będą planowane i wdrażane przez specjalistów o różnych zawodach, będących przedstawicielami różnych instytucji i organizacji. Zasadnicze znaczenie ma fakt, że praca ta będzie zespołowa.

Cele Programu

Głównym celem Programu jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz stworzenie jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób będących ofiarami przemocy w rodzinie bądź uwikłanych w przemoc w rodzinie.

Cele szczegółowe:

1. Wzrost skuteczności oddziaływań zmniejszających skalę i skutki przemocy w rodzinie na terenie Gminy
2. Zapewnienie kompleksowej i profesjonalnej pomocy rodzinom, w których występuje przemoc, z uwzględnieniem potrzeb wszystkich członków rodzin
3. Zwiększenie skuteczności działania wobec sprawców przemocy
4. Kształtowanie postaw lokalnej społeczności – wrażliwości na przejawy przemocy w rodzinie, gotowości do poszukiwania pomocy, świadomości przyczyn i skutków zjawiska

Określenie spodziewanych rezultatów

1. Zmniejszenie liczby osób doświadczających przemocy w rodzinie na terenie gminy.
2. Zmniejszenie liczby osób stosujących przemoc w rodzinie na terenie gminy.
3. Podniesienie aktywności społecznej na rzecz przeciwdziałania przemocy
4. Wysoka jakość i skuteczność wspólnie prowadzonych działań na rzecz osób dotkniętych zjawiskiem przemocy

Źródła finansowania

Środki finansowe na realizację zadań Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Sitkówka-Nowiny będą zabezpieczone w planie finansowym poszczególnych jednostek organizacyjnych Gminy, natomiast środki na obsługę organizacyjno – techniczną zespołu interdyscyplinarnego zostaną zabezpieczone w planie finansowym Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sitkówce-Nowinach.

Monitoring realizacji Programu

Realizacja Programu będzie poddawana systematycznemu monitoringowi, który umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz podejmowanie bieżących działań korygujących. Uzyskane informacje pozwolą na planowanie działań i rozwijanie Programu w przyszłości.

Oceny realizacji Programu będzie dokonywał Wójt Gminy Sitkówka-Nowiny po przedłożeniu przez Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej do 30 marca każdego roku stosownego sprawozdania z realizacji Programu.

Wskazane jest także powtórzenie ankietowego badania diagnostycznego wśród dorosłych mieszkańców Gminy oraz dzieci i młodzieży ze szkół, aby zweryfikować skuteczność rozpoczętych oddziaływań.

Postanowienia końcowe

1. Koordynację programu powierza się Kierownikowi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sitkówce-Nowinach.
2. Harmonogram realizacji działań Programu stanowi załącznik nr 1 do Programu

Przewodnicząca Rady Gminy

Zofia Duchniak

**Załącznik nr 1 do Gminnego Programu Przeciwdziałania
Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy
w Rodzinie w Gminie Sitkówka-Nowiny na lata 2016 – 2020**

**Harmonogram działań w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Sitkówka-Nowiny na lata 2016 – 2020**

Lp.	Cel szczegółowy	Zadanie	Opis zadania	Termin realizacji	Realizator lub koordynator
1.	Wzrost skuteczności oddziaływań zmniejszających skalę i skutki przemocy w rodzinie na terenie Gminy	Zwiększanie kompetencji przedstawicieli służb pracujących z rodzinami	<ul style="list-style-type: none"> • Podnoszenie kompetencji zawodowych pracowników pierwszego kontaktu poprzez uczestnictwo w szkoleniach, poprzedzone każdorazowym badaniem ich potrzeb w tym zakresie • Cykliczne szkolenia dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego • Ograniczanie skutków wypalenia zawodowego poprzez uczestnictwo w profesjonalnych superwizjach 	lata 2016-2020	GOPS w Sitkówcze-Nowinach, Zespół Interdyscyplinarny
			<ul style="list-style-type: none"> • Przeszkolenie pracowników oświaty, Policji i służby zdrowia w zakresie reagowania na sytuacje przemocy 	lata 2017-2020	Zespół Interdyscyplinarny

		Kontynuowanie interdyscyplinarnych przedsięwzięć przeciwdziałających przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego 	lata 2016-2020	Zespół Interdyscyplinarny
			<ul style="list-style-type: none"> • Włączanie do przedsięwzięć lokalnych organizacji pozarządowych 	lata 2017-2020	Zespół Interdyscyplinarny
2.	Zapewnienie kompleksowej i profesjonalnej pomocy rodzinom, w których występuje przemoc, z uwzględnieniem potrzeb wszystkich osób jej doświadczających	Udzielanie pomocy i wsparcia osobom doświadczającym przemocy w rodzinie zgodnie z ich potrzebami	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona życia i zdrowia osób doświadczających przemocy w rodzinie • Poszerzenie oferty pomocy o grupę wsparcia dla rodziców doświadczających trudności wychowawczych • Utworzenie grupy psychoedukacyjnej/socjoterapeutycznej dla dzieci doświadczających przemocy w rodzinie • Świadczenie pomocy prawnej ofiarom przemocy 	lata 2017-2020	GOPS w Sitkówce-Nowinach, placówki oświatowe
			<ul style="list-style-type: none"> • Stosowanie procedury „Niebieskiej Karty” • Zapewnienie wsparcia terapeutycznego dla osób doświadczających przemocy w rodzinie • Bieżąca praca socjalna z rodzinami z problemem przemocy domowej 	lata 2016-2020	GOPS w Sitkówce-Nowinach, Zespół Interdyscyplinarny, Komisariat Policji

3.	Zwiększenie skuteczności działania wobec sprawców przemocy	Zmiana zachowań i postaw wobec przemocy u osób stosujących ją w swoich rodzinach	<ul style="list-style-type: none"> Motywowanie sprawców przemocy do podjęcia terapii Izolowanie sprawców przemocy od osób jej doświadczającej 	lata 2016-2020	GKRPA, GOPS w Sitkówce-Nowinach, Zespół Interdyscyplinarny, Komisariat Policji
			<ul style="list-style-type: none"> Kierowanie sprawców przemocy do uczestniczenia w grupie edukacyjno-korekcyjnej 	lata 2017-2020	GOPS w Sitkówce-Nowinach, Zespół Interdyscyplinarny
4.	Kształtowanie postaw lokalnej społeczności – wrażliwości na przejawy przemocy w rodzinie, gotowości do poszukiwania pomocy, świadomości przyczyn i skutków zjawiska	Udostępnienie aktualnej oferty wsparcia instytucjonalnego dla rodzin	<ul style="list-style-type: none"> Aktualizowanie bazy instytucji na stronie internetowej Udostępnianie materiałów informacyjnych w formie ulotek i folderów dla dorosłych oraz gablot Publikowanie informacji dotyczących przemocy domowej w gazecie „Głos Nowin” 	lata 2016-2020	GOPS w Sitkówce-Nowinach, Zespół Interdyscyplinarny, Urząd Gminy w Sitkówce-Nowinach, Komisariat Policji, placówki oświatowe, GKRPA
		Kontynuowanie działań profilaktycznych związanych z problemem przemocy domowej	<ul style="list-style-type: none"> Dofinansowanie wyjazdów wakacyjnych dla dzieci z rodzin zagrożonych przemocą domową Działalność świetlic środowiskowych dla dzieci i młodzieży Organizowanie spotkań i warsztatów profilaktycznych w szkołach Organizowanie imprez o charakterze profilaktycznym skierowanych do społeczności lokalnej 	lata 2016-2020	GOPS w Sitkówce-Nowinach, Zespół Interdyscyplinarny, Urząd Gminy w Sitkówce-Nowinach, Komisariat Policji, GKRPA, placówki oświatowe

PRZEWODNICZĄCA
[Podpis]
 Gminy

Zofia Duchniak